

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1918.

Första kammaren.

Nr 2.

Lördagen den 2 november.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr *Tisell* anmälde, att han nästlidne torsdag infunnit sig vid riksdagen.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Härdashövding *Herman Rogberg* lider av influensa och på den grund under närmaste tiden är oförmögen att deltaga i riksdagens arbete. Intygar
Stockholm den $\frac{1}{11}$ 18.

L. Remahl.
leg. läkare.

Upplästes och lades till handlingarna ett från justitiedepartementet ankommet protokoll, så lydande:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 31 oktober 1918.

Till justitiedepartementet hade från överståthållarämbetet insänts en den 30 oktober 1918 dagtecknad riksdagsmannafullmakt av innehåll, att sedan lektorn, filosofie doktorn *Johan Fredrik Nyström* blivit av stadsfullmäktige i Stockholms stad utsedd till ledamot av riksdagens första kammare för en tid av sex år, räknade från och med den 1 januari 1916, men denna plats blivit ledig, vid förrättning enligt 14 § av lagen om val till riksdagen direktören *J. W. Broman* blivit utsedd att inträda såsom ledamot av nämnda kammare för tiden till 1 januari år 1922.

Vid den granskning av fullmakten, som företogs inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, anmärktes, att i fullmakten förekommer en mindre avvikelse från det i § 15 i lagen om val till riksdagen stadgade formulär, men som denna avvikelse icke var av beskaffenhet, att därigenom meningen förändrades eller otydlighet eljest föranleddes, ansågs fullmakten bära godkännas; och skulle protokoll över vad sålunda förekommit med-

delas första kammaren, varjämte fullmakten skulle till kammaren överlämnas.

I ämbetet.
G. Grefberg.

Företogs val av tio ledamöter i konstitutionsutskottet. Därvid avlämnades 113 godkända valsedlar, alla med partibeteckning »förenade gruppen» och upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr *Clason*,
» *Hellberg*,
» *Bellinder*,
» *Ekman, Karl Johan*,
» *Mannheimer*,
» *von Geijer*,
» *von Mentzer*,
» *Olsson, Olof*,
greve *Hamilton, Alexander*,
herr *von Zweigbergk*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Anställdes val av tolv ledamöter i första särskilda utskottet. Därvid avlämnades 103 godkända valsedlar, alla med partibeteckning »förenade gruppen» och upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

friherre *Beck-Friis*,
herr *Hellström*,
» *Strömberg*,
» *Wrangel*,
» *Berglund*,
» *Widell*,
» *Fagerlin*,
» *Wavrinsky*,
» *Jeansson*,
» *Pers*,
» *Stålberg*,
» *Rosén*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Företogs val av tio ledamöter i andra särskilda utskottet. Därvid avlämnades 94 godkända valsedlar, alla med partibeteckning »förenade gruppen» och upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr *Swartz*,
 » *Wijk*,
 » *Gezelius*,
 friherre *Fleming*,
 herr *Ingeström*,
 » *Dahl*,
 friherre *Langenskiöld*,
 herr *Svensson*,
 » *von Sydow*,
 » *Stenström*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Anställdes val av tio suppleanter i konstitutionsutskottet. Därvid avlämnades 88 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckning »förenade gruppen» och alla utom två upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr *Meurling*,
 » *Ljunggren, August*,
 » *Boberg*,
 » *Carlsson, Johan*,
 » *Gullberg*,
 greve *Wachmeister, Henning*,
 herr *Hulting*,
 » *Olsson Oscar*,
 » *Schyller*,
 » *Åkman*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

Företogs val av tolv suppleanter i första särskilda utskottet. Därvid avlämnades 81 godkända valsedlar alla med partibeteckning »förenade gruppen», varav 80 upptogo namnen på följande personer i denna ordning:

herr *Barthelson*,
 » *Larson, Edvard*,
 friherre *Hermelin*,
 herr *Åkesson, Nils*,
 » *Welander*,
 » *Fant*,
 » *Frändén*,
 » *Ödlund*,
 » *Permansson*,
 » *Eliasson*,
 » *Vasseur*,
 » *Bergman*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

Anställdes val av tio suppleanter i andra särskilda utskottet. Därvid avlämnades 74 godkända valsedlar, alla med partibeteckning »förenade gruppen», varav 73 upptogo namnen på följande personer i denna ordning:

- herr *Boman*,
- » *von Essen*,
- » *Borell*,
- » *Kjellgren*,
- » *Pettersson, O.*,
- » *Magnusson, Carl Th.*,
- » *Tengvall*,
- » *Klefbeck*,
- » *Lillienau*,
- » *Lagerkvist*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

Sedan Kungl. Maj:t uti nådig skrivelse den 25 oktober 1918 äskat, att särskilda deputerade måtte jämlikt § 54 regeringsformen och § 50 riksdagsordningen av riksdagen utväljas för att med Konungen överlägga, företogs val av sex sådana deputerade. Därvid avlämnades 82 godkända valsedlar, alla med partibeteckning »förenade gruppen» och upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

- herr *Trygger*,
- » *Kvarnzelius*,
- » *Swartz*,
- » *Hammarström*,
- » *Alexanderson*,
- » *Clason*.

Dessa personer hade alltså utsetts till deputerade.

På framställning av herr talmannen beslöts att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om detta val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag till den skrivelse i ämnet, som borde till Konungen avlåtas.

Kungl. proposition ang. extra krigstidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Föredrogs Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 1, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 och tills vidare under år 1919 åt befattningshavare i statens tjänst.

Herr *Ström*: Herr talman, mina herrar! Jag vill i korthet vid remissen av denna proposition yttra några ord med anledning av herr finansministerns motivering och förslag. Jag kan ej finna annat än att den grund för det föreliggande förslaget, som finansministern lägger, är orättvis till sina verkningar i många hänseenden. Så vitt jag har kunnat förstå, är det särskilt de lägre tjänstemännens tryckta

ställning, som har åstadkommit, att regeringen har inkallat denna urtima riksdag för att råda bot på de svårigheter, som för dem ha uppstått genom dyrtiden. Dessa lägre befattningshavare ha genom sina organisationer hemställt om att få ett tillägg av 500 kronor å 1918 års avlöning. Finansministern föreslår emellertid en väsentligt lägre summa efter en procentberäkning, som visserligen skulle komma att rent procentuellt ge de lägre tjänstemännen till synes mera, men i verkligheten komme att gynna de högre avlönade tjänstemännen framför de lägre. Man ser sålunda i propositionen, att en befattningshavare, som har 1,000 kronor, han får med det krigstidstillägg, som han har, ytterligare 948 kronor. Han skulle få i krigstidshjälp för hustru och barn resp. 150 och 75 kronor, och med både dyrtidstillägg och krigstidshjälp skulle han sålunda få en summa av 1,173 kronor. Därtill kommer, om han har mera än ett barn, ytterligare något mera. Detta gör visserligen rent procentuellt sett en högst väsentlig ökning av icke mindre än 132 %, men han kommer i alla fall ej upp till en slutinkomst, som är högre, än att man må säga, att det är nästan omöjligt för honom att under dessa oerhört svåra tider kunna leva. När en krona enligt bränslekommissionens beräkningar har sjunkit till ett värde av 30 öre, då förstå vi, vad en inkomst av 1,000 resp. 1,273 kronor skall betyda. Men när vi komma upp till de högre avlönade så får t. ex. en med en inkomst från 10,000 till 30,000 eller däröver ett krigstidstillägg på 2,830 kronor, eller mer än vad den lägre befattningshavaren skulle få i inkomst med både krigstidshjälp och krigstidstillägg. Det är klart, att även dessa högre tjänstemän med en högre lön mycket hårt drabbas av dyrtiden, men varje människa måste ju ändå säga sig, att det är betydligt lättare för dessa högre tjänstemän med betydligt högre löner att kunna rida ut dyrtidens stormar än vad det är för de lägre befattningshavarna. Jag måste finna denna beräkning och det sätt att grunda dyrtidshjälpen på, som finansministern valt, vara oriktigt. Och det är fullkomligt — man skulle vilja säga otänkbart, att där skulle stå ett socialdemokratiskt namn under denna proposition, men det är ju i alla fall så, att det gör det. Finansministern har till sitt försvar för denna beräkning endast sagt det, att om man skulle gå efter en annan grund så skulle det verka godtyckligt och ojämnt. Men det är enligt mitt förmenande så, att den grund, som finansministern följt, den verkar i högsta grad godtyckligt och ojämnt till förfång för de lägre tjänstemännen och till gagn för de högre. Man skulle ha satt en gräns uppåt för att kunna nå en större hjälp åt dem, som vore lägre ned på skalan, och dessutom borde man enligt mitt förmenande ha stannat med att hjälpa huvudsakligen de lägre befattningshavarna och hjälpt dem mera än vad fallet nu är. Visserligen föreslår finansministern, att ett minimitillägg av 300 kronor skall utgå, men det är ju i alla fall 200 kronor lägre än vad dessa lägre befattningshavares egna organisationer ansett vara det allra minsta, som kan kompensera dyrtiden.

När denna fråga vid förra lagtima riksdagen behandlades, så tillät jag mig att här uttrycka den meningen, att de beräkningar och

Kungl. proposition ang. extra krigstidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.
(Forts.)

Kungl. proposition ang. extra krigstidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

(Forts.)

de förslag, som regeringen och utskottet då här framlade, icke komme att hålla året ut, utan att anslagen vore alldeles otillräckliga, särskilt med avseende å de lägre befattningshavarna. Då var jag ensam i denna kammare om denna mening. Nu är hela riksdagen inkallad och satt i funktion för att åtminstone i någon mån kunna rätta vad den förra riksdagen felade. Jag tror, att resultatet, om vi nu stanna vid regeringens förslag, blir, att missnöjet ingalunda kommer att försvinna, utan att det kommer att fortfara särskilt bland de lägre befattningshavarna.

Såsom motiv för att icke regeringen kan gå längre anföres också de statsfinansiella skälen. Det nu föreslagna skulle ju gå på 37 miljoner kronor, och skulle man giva de lägre befattningshavarna en högre hjälp, så skulle det krävas en ännu högre summa. Det är alldeles riktigt, och det är ingen, som underskattar de statsfinansiella skälen; men jag tror att det vore bättre, om regeringen och riksdagen sparade på andra områden, exempelvis på de militära utgifternas område, för att kunna tillmötesgå statstjänarnas berättigade krav, särskilt de lägres.

Herr Cla^sson: I den motion, som jag tillät mig frambara vid föregående riksdag, när denna fråga var före, framhöll jag, att prisstegringen redan då nått en sådan höjd, att de i den kungl. propositionen föreslagna siffrorna för löneförbättring voro för låga och att detta vore så mycket säkrare, som prisstegringen alltjämt befann sig i tillväxt. Utskottet gick ju motionärerna något tillmötes, men tyvärr, icke fullständigt, och det är därför som vi nu med beklagande måste konstatera, vi som motionerade om högre siffror, att vi fått rätt, alltför rätt. Men när detta nu föranlett Kungl. Maj:t att framlägga denna föreliggande proposition, något som ju givetvis alla statstjänstemän mottagit med glädje, så torde det vara självklart, att man får se till, att man icke åter begär samma missstag, som man då gjorde. Det befarar jag emellertid nu har skett i den föreliggande kungl. propositionen.

Enligt de siffror, som i den kungl. propositionen äro framlagda, kan prisstegringen på levnadskostnaderna för närvarande sedan maj 1914 till oktober 1918 beräknas ha utgjort omkring 140 %. Att den i många enskilda fall varit högre är ju för ingen obekant. Det betyder ju icke, att kostnaderna är 40 % högre än 1914, utan 140 % högre. Men vad betyder detta för nuvarande löner? Om jag ser bort från sådana lönegrupper, som förutom krigstidstillägg erhållit för dem och deras familjer mycket välbehörlig krigstidshjälp och som tillika äro de, som kommit i åtnjutande av prisregleringsåtgärder genom rabatter och dylikt, så betyda de nyssnämnda siffrorna, att en lön, som vid krigets början var exempelvis 5,000 kronor, numera endast har den köpkraft, som den skulle haft, om den år 1914 varit icke fullt 2.100 kronor. Så ställa sig siffrorna, om man går lönebelopp efter lönebelopp. Det är en alldeles oerhörd repreciering av lönernas faktiska köpkraft. Jag är tämligen viss om, att ingen skulle ha ansett, att dessa lönegrupper år 1914 skulle ha varit

rimligt avlönade med de belopp, som deras nuvarande lönesummor faktiskt betyda. Sådant är det verkliga läget, och jag anhåller därför, att utskottet vid behandlingen av frågan ville behjerta dessa siffror och se till vad de faktiskt innebära för en stor mängd löntagare.

Det andra, som jag ville understryka — det är ju förresten uttalat i den kungl. propositionen — är, att de nuvarande förhållandena ovillkorligen måste menligt inverka på statens möjlighet att tillfredsställande fylla sina funktioner. Det kan givetvis icke annat än menligt inverka på arbetsförmågan, om arbetet skall utföras under sådant nödläge, som det i många fall verkligen gäller. Även med den allra största plikttröhet kan det icke undgås, att en sådan menlig inverkan inträder. Men härtill kommer också en annan sak: å ena sidan flykten från statstjänsten och å andra sidan svårigheten att rekrytera. Dessa båda ting äro något som var och en som har den minska erfarenhet av dessa frågor, skulle kunna framlägga de mest belysande exempel på. De äro nu båda delarna en verklighet av utomordentligt stor betydelse. Flykten från statstjänsten betyder, att de dugligaste, de skickligaste, de lämna statstjänsten och försöka komma över på andra banor. Det sker på det ena området efter det andra, och de få ersättas med mindre vana, mindre dugande krafter. Svårigheten att rekrytera betyder, att i åtkilliga fall kanske ingen ersättning alls ens står att få, och statsarbetet lider naturligtvis högst väsentligt genom bådadera.

Då statstjänstemännen nu vänt sig till staten med begäran om dess hjälp, så har det skett också på den grunden, att enligt deras uppfattning staten måste ha både samma intresse och samma skyldighet som den enskilde arbetsgivaren att hålla uppe dem, som arbeta i dess tjänst, i så god kondition som möjligt. När man så jämför, vad den enskilde eller kommunala arbetsgivaren giver i dessa stycken i denna tid, finner man i regel, att dessa belopp äro vida högre, än vad här är föreslaget för statstjänstemännen. Det är emellertid tydligt, att detta förhållande i ännu högre grad kommer att medverka till vad jag nyss påpekade, nämligen svårigheten att rekrytera och flykten från statstjänsten. Det finnes slutligen en rätt allmän uppfattning på en hel del håll, vars riktighet jag icke tror kan förnekas, att det är i vissa fall staten själv, som genom sina åtgärder bidragit till prisstegringen. Jag behöver blott erinra om vissa av de genom kommissionerna framkallade åtgärderna.

Jag skall icke uppehålla kammaren längre, men jag har ansett mig skyldig att här understryka detta och anbefalla de synpunkter som jag tillåtit mig framhålla, till det allra varmaste behjertande av utskottet.

Efter härmed slutad överläggning hänvisades föreliggande kungl. proposition till första särskilda utskottet.

Till utskottet skulle jämväl överlämnas de i anledning av propositionen inom kammaren nu avgivna yttrandena.

Kungl. proposition ang. extra krigstidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.
(Forts.)

Föredrogos och hänvisades till första särskilda utskottet Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 2, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt f. d. befattningshavare i statens tjänst;

nr 3, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst;

nr 4, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare;

nr 5, angående extra gratifikation till sådana befattningshavare i statens tjänst, vilka i sin nämnda egenskap icke kommit i åtnjutande av extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918;

nr 6, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt pensionerade lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor m. fl.;

nr 7, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskol-lärarnas änke- och pupillkassa;

nr 8, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 års pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa;

nr 9, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt lärarpersonalen vid privatläroverken;

nr 10, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt lärare vid kommunala mellanskolor;

nr 11, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt lärare vid egentliga folkskolor och småskolor;

nr 12, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt lärare vid de av landsting och av städer, som icke deltaga i landsting, underhållna småskoleseminarierna;

nr 13, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt vissa lärare vid högre folkskolor;

nr 14, angående extra krigstidstillägg åt vissa lärare vid statsunderstödda folkhögskolor;

nr 15, angående tillskott till extra krigstidstillägg för lantbruksingenjörer och vissa lantmätare; samt

nr 16, angående extra krigstidstillägg åt lärare vid statsunderstödda lantmannaskolor samt lärarinnor vid statsunderstödda lant-hushållsskolor.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 17, om anvisande av medel för bestridande av kostnader för särskilda andordningar för vinnande av mera effektiv tillämpning av pris- ockerlagen m. fl. kristidsförfattningar, hänvisades denna proposition till andra särskilda utskottet.

Föredrogs Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 18, med förslag till extra tilläggsstat för år 1918.

Kungl. proposition ang. extra tilläggsstat för år 1918.

Greve Lagerbjelke: Herr greve och talman! Genom nu föreliggande dyrtidsproposition kräves i runt tal ett sammanlagt belopp av trettiosju miljoner kronor. Detta belopp är avsett att anskaffas genom att något över tjuguen miljoner kronor toges ur statsverkets kassafond; elva miljoner kronor anskaffas för statens järnvägars personal genom tillfällig upplåning; och återstoden, som gäller personalen vid åtskilliga affärsdrivande verk, bestrides av samma medel som övriga kostnader för dessa verk.

Beträffande kassafondens anlitande uttalar departementschefen i motiveringen till den kungl. propositionen, att det givetvis måste möta betänkligheter att i så stor omfattning anlita denna fond för statsregleringsändamål, så länge man ej har fullständig överblick över ställningen för året; men tillägger statsrådet, att vad han kunnat inhämta emellertid ger honom anledning antaga, att, även om vissa inkomstitlar komma att visa väsentliga underskott, andra återigen komma att lämna överskott, så att den totala ställningen möjliggjorde en anordning av föreslagen art.

De av statsrådet uttalade betänkligheterna delar jag i hög grad; och jag skall, särskilt från riksgäldskontorets synpunkt, söka, bland annat, något belysa kassafondens verkliga ställning. Jag anser detta så mycket lämpligare som nyligen i pressen gått en notis utan några kommentarier, att statsverkets budget förra året haft ett överskott av icke mindre än 261 miljoner kronor, en uppgift som synes mig hava varit ägnad att ingiva den stora allmänheten en vilseledande uppfattning av den statsfinansiella ställningen.

Statsverkets kassafond utgjorde vid 1917 års början 127,9 miljoner kronor, under det 1917 års överskott utgjorde 261,3 miljoner kronor. Alltså utgjorde fondens behållning vid 1917 års slut 389,2 miljoner kronor. Under innevarande år beräknas ett överskott av 126 miljoner kronor. Härav disponeras å 1918 års tilläggsstat 391,5 miljoner kronor och å 1918 års riksstat 37 miljoner kronor eller sammanlagt 428,5 miljoner kronor. Fondens beräknade behållning vid detta års slut skulle alltså utgöra 86,8 miljoner kronor. Kassafonden har sålunda dessa två år haft betydliga överskott, men måste tyvärr häremot ställas kassaförstärkningarna från riksgäldskontoret till statskontoret. Dessa utgjorde vid 1917 års början 160 miljoner kronor och vid dess slut 184 miljoner kronor; och ha under år 1918 ökat med 141 miljoner kronor till 325 miljoner kronor. Å tilläggsstaten för i år har visserligen anvisats till återbetalning av tillfälliga lånemedel icke mindre än 162,6 miljoner kronor, med vilket belopp kassaförstärkningen sålunda skulle minskas; men återbetalning har emellertid ännu icke till någon del ägt rum. Huruvida och i vad mån denna kan ske under den återstående delen av året, beror på, om statsrådets optimistiska uppfattning av den statsfinansiella ställningen är berättigad eller icke. För min del är jag i detta avseende pessimistisk. Emellertid beräknar statskontoret för nu löpan-

Kungl. proposition ang. extra tilläggsstat för år 1918. de fjärde kvartals rörelse ett överskott å inkomster utöver utgifter å omkring 111 miljoner kronor. Härvid har dock icke, såvitt jag åtminstone kan finna, tagits i beräkning nu ifrågasatta ansenliga utgiftsposter.

(Forts.)

I vilken mån det överskott, som verkligen uppkommer, kan få disponeras av riksgäldskontoret, är en öppen fråga. I varje fall är det uppenbart, att vid detta års utgång den icke återbetalade kassaförstärkningen kommer att vida överstiga den beräknade behållningen av kassafonden vid samma tid. Vid sådant förhållande torde man tryggt kunna påstå, att samtliga de belopp, som krävas för nu ifrågavarande dyrtidstillägg, komma att i olika former direkt eller indirekt gå ut över riksgäldskonoret. Detta är för närvarande — jag får väl säga — synnerligen ansträngt. De krav på lånemedel, som från det allmänna sida, förutom från de enskilda näringarnas, ställas på den allmänna penningmarknaden under den närmare tiden, äro, även om hänsyn toges till redan genomförd kapitalransonering och ytterligare sådan, varom förslag nu föreligger i en kungl. proposition, oerhörda. Jag vill i detta avseende inskränka mig till att framhålla, att av privatbankernas kredit till kommissionerna å 550 miljoner kronor ännu 160 miljoner äro outnyttjade, vartill kommer ytterligare nödig befunden kredit till bränslekommissionen, samt att i en nu föreliggande kungl. proposition begäres riksdagens godkännande av en kredit till Kronkreditbolaget å 100 miljoner kronor för fullgörande av överenskomna krediter till utlandet, detta föranlett av detta bolags svårighet eller rättare sagt oförmåga att, utöver redan upplånade 28 miljoner kronor, på rimliga villkor kunna anskaffa ytterligare behövlige medel.

Dessa krav på den allmänna penningmarknaden äro i själva verket så stora, att de säkerligen ej kunna tillfredsställas av landets sparmedel. De komma således att i större eller mindre mån gå ut över riksbanken och dess sedelutgivning med åtföljande ökning av inflationen och stegring av varuprisen.

Vid dessa förhållanden måste nu föreliggande stora anslagsäskanden vara ägnade att ingiva betänkligheter både ur statsfinansiell och nationalekonomisk synpunkt. På grund av det obestridliga nödläge, varuti statens nuvarande och förutvarande befattningshavare befinna sig, och då någon annan utväg icke står till buds, lära emellertid de begärda dyrtidstilläggen böra beviljas. Jag får emellertid framhålla, att ehuru en ökning av dessa anslag, vid jämförelse med de flesta andra samhällsklassers inkomstökning, förefaller billig och rättvis, någon nämnvärd sådan ökning på anförda skäl synes mig ej kunna ifrågakomma.

Med herr talmannens medgivande vill jag även, då jag nu har ordet, i detta sammanhang framhålla, att enligt min uppfattning de krediter till utlandet, som jag ovan berört, äro en börda, som vi ej längre kunna bära.

Till sist vill jag uttala den uppfattningen, att vare sig vi stå inför världskrigets avslutande eller ej, kulmen nu är nådd med avseende å de flödande statsinkomsterna, samt att vi hädanefter måste räk-

na med sjunkande statsinkomster, något som i detta sammanhang även måste beaktas.

Kungl. proposition ang. extra tilläggsstat för år 1918.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, hänvisades nu ifrågakvarande proposition till första särskilda utskottet.

(Forts.)

Till nämnda utskott skulle jämväl överlämnas det i anledning av propositionen inom kammaren nu avgivna yttrandet.

Föredrogos och hänvisades till första särskilda utskottet följande kungl. propositioner:

nr 19, angående förskott å krigstidstillägg för år 1919 åt vissa befattningshavare i statens tjänst;

nr 20, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 samt tillvidare under år 1919 åt befattningshavare hos riksdagen eller i dess verk;

nr 21, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt pensionerade f. d. befattningshavare hos riksdagen eller i dess verk; samt

nr 22, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare hos riksdagen eller i dess verk.

Föredrogos och hänvisades till andra särskilda utskottet Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 23, angående beredande av rörelsekapital för Svenska kronkreditaktiebolaget; och

nr 24, med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser i syfte att begränsa inom landet tillgängligt kapitals användning för bolagsändamål.

Föredrogos och hänvisades till första särskilda utskottet Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 25, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 och 2 mom. i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper;

nr 26, angående extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918 åt biskopen i Luleå stift O. Bergqvist; samt

nr 27, angående utbetalande av avlöningsförmåner till vissa lärare vid statens undervisningsanstalter samt statsbidrag till statsunderstödda kommunala och enskilda läroanstalter, utan hinder av att undervisningen någon tid måst inställas till följd av smittosam sjukdom.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 28, med förslag till lag angående tillägg till § 27 mom. 4 värnpliktslagen den 17 september 1914, hänvisades denna proposition till andra särskilda utskottet.

Föredrogs den av herr *Ekman, Karl Johan*, väckta motionen, nr 1, angående skrivelse till Konungen ifråga om löneroglering efter viss grund för statens löntagare.

Herr *Ekman, Karl Johan*: Då det kan vara tveksamt huruvida denna motion står i sådant samband med de nu till riksdagen avlämnade propositionerna, att den kan behandlas vid denna riksdag, anhåller jag att få återtaga den.

Denna anhållan bifölls, varpå motionen återtog av motionären.

Herr *Holmqvist* väckte en motion, nr 2, angående extra avlöningstillägg åt viss hos riksdagen anställd personal.

Denna motion hänvisades till första särskilda utskottet.

Herr talmannen tillkännagav, att han och de ledamöter, som fått i uppdrag att jämte talmannen tillsätta kammarens kansli och vaktbetjäning, ansett nödigt, att nu anställdes i kansliet två förste notarer, elva notarier med skyldighet att vara underkastade den förändring i tjänstgöring, som kunde förändras däraf, att sekreteraren ägde till sitt biträde vid förandet och uppsättandet av kammarens protokoll använda en av notarierna, vidare en förste kanslist, en registrator, tillika kanslist, och fem kanslisters samt såsom betjäning en förste vaktmästare och elva vaktmästare, däribland en för utdelning av postförsändelser m. m., med skyldighet för betjäningen att, i den mån så erfordrades och ske kunde, tjänstgöra även på annat håll inom riksdagen, och hemställde herr talmannen, huruvida kammaren godkände, att nämnda personal tillsvidare anställdes hos kammaren.

Härtill svarades ja.

Därefter tillkännagavs, att i enlighet härmed antagits såsom *förste notarier*: revisorn i statskontoret G. Aman-Nilsson och kamreraren i statskontoret A. Vide; *notarier*: tjänstemannen i generalpoststyrelsen P. G. Widegren, kanslisekreteraren friherre O. T. Hermelin, sekreteraren hos arméförvaltningen A. Göransson, förste revisorn i kammarrätten K. Norén, e. o. tjänstemannen i statskontoret A. W. Fredén, juris doktorn och fil. licentiaten C. G. Melander, assistenten vid telegrafverket E. O. Schalin, juris studeranden A. Lundman, ammannens i ecklesiastikdepartementet G. H. Berggren, juris studeranden H. Eriksson och e. o. hovrättsnotarien J. H. Wallin; *förste*

kanslist: revisorn i domänstyrelsen H. J. M. Modigh; *registrator och kanslist*: f. d. fortifikationskassören H. F. W. Geete; *kanslister*: e. o. hovrättsnotarien M. D. Hjertstrand, revisorn i postsparbanken B. S. Henning, andre kanslisekreteraren I. Myrberg, ombudsmannen i telegrafstyrelsen F. W. Funch och vice häradshövdingen H. af Trolle; *förste vaktmästare*: W. Willberg; *vaktmästare*: Carl O. Eriksson, G. R. Larsson, Chr. Jensen, G. Tillman, J. E. Lundvall, G. Henrik Eriksson, N. T. Karlkvist, T. R. Palm, N. D. Wahlstéen, A. E. Lager och J. H. Nilsson. Åt Jensen hade tillsvidare uppdragits att ombesörja utdelning av postförsändelser till kammarens ledamöter m. m.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades envar av herrar *Boman* och *Lagerkvist* under tio dagar från och med den 4 innevarande månad.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12,46 på dagen.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
